

Plenum

Onsdag 27.10.2021 kl. 14.01—20.06

12. Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av avtalet om ändring av fördraget om inrättande av Europeiska stabilitetsmekanismen

Regeringens proposition RP 99/2021 rd

Utskottets betänkande FiUB 14/2021 rd

Första behandlingen

Förste vice talman Antti Rinne: Ärende 12 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger finansutskottets betänkande FiUB 14/2021 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslaget. — Jag öppnar den allmänna debatten. Ledamot Essayah, varsågod.

Debatt

18.54 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tämä valtiovarainvaliokunnan mietintö sisältää kristillisdemokraattien vastalauseen, jonka mukaan sitten asian toisessa käsittelyssä tulemme esittämään, että eduskunta ei hyväksy tätä hallituksen esitystä eikä siihen liittyvää sopimusta. Euroopan vakausmekanismin sääntömuutoksilla ja siihen liittyvällä, seuraavassa asiakohdassa esille tulevalla yhteisellä kriisimekanismilla, sen aikaistetulla käytönotolla, näillä molemmilla näitä sääntöjä ollaan siis muuttamassa siten, että varoja voidaan käyttää myös euroalueen kriisipankkien pelastamiseen kriisinratkaisurahaston viimesijaisena rahoittajana. EVM:n painopiste on siis siirtymässä euromaiden rahoittamisesta selkeämmin sellaiseksi instrumentiksi, jota käytetään pankkikriisin varalla.

Pankkiunionin alkuperäinen ajatushan oli se, että pankkien ja valtioiden välinen kohtalonyhteys puretaan, mutta nyt kuitenkin sitten pankkien pelastamisen viimesijaiseksi rahoittajaksi on välillisesti jälleen tulossa jäsenvaltioiden veronmaksaja. Yhteisvastuullisuus on kasvamassa paitsi näiden valtioiden EVM-rahoituksen kautta myös siten, että pankkien kriisinratkaisurahaston varoista on tulossa yhteisvastuullisia. Juuri tätä yhteisvastuullisuuden käyttöönoton nopeuttamista istuva hallitus on halunnut tukea.

Euroopan vakausmekanismin sääntömuutoksella helpotetaan valtioiden velkajärjestelyä siten, että velallisten yksimielisyyttä ei enää jatkossa edellytetä. Tämä on sellainen asiakohta näissä EVM-muutoksissa, jota sinällensä voi kannattaa, koska se ehkäisee spekulointia näillä kohteena olevilla velkakirjoilla, mutta on kuitenkin huomioitava se tosiasiassa, että velkajärjestely merkitsee näihin valtion papereihin sijoittavalle kansainväliselle yhteisölle ja yleisölle välittömiä tappioita. Jo se, että tällainen järjestely tulee mahdollisesti todennäköiseksi ja sen todennäköisyys kasvaa, on varmasti myöskin perustelu kyseisten arvopapereiden välttämiseen, joten niitten kysyntä nopeasti lähtee vähenemään ja siten toisaalta tarjonta lisääntyy, mikä johtaisi hyvin nopeassa ajassa niitten hintojen laskuun ja myöskin vastaavasti kyseisen valtion maksamien korkojen nousuun. Tässä pahim-

Punkt i protokollet PR 125/2021 rd

millaan seurauksena — sinällänsä hyvää tarkoittavalla asialla — voisi ollakin hyvin nopea maksuvalmiuskriisi, ja tämä saattaisi tapahtua jo ennen kuin itse velkajärjestelyä olisi edes aloitettu. Tästä itse asiassa tuolla valiokunnan asiantuntijakuulemisessa varoitettiin ja tuotiin esille, että tällainenkin riski tähän sinällänsä tärkeään velkajärjestelyelementtiin voi sisältyä.

Toinen asia, mitä tässä sinällään yksittäisenä asiana tämän sisällä voi kannattaa, on tämä ehdotettu EVM-tuen mahdollistaminen vain sellaisille maille, jotka on arvioitu velkakestäviksi, joiden velan takaisinmaksukyky on siis varmistettu. Tämän kohdalla voi vain todella toivoa, että jospa pidettäisiin kiinni edes tästä muutoksesta. Se itsessään olisi kyllä tarpeellinen, mutta vähän pelkään, että sille tapahtuu niin kuin monille muillekin EU-säännöksille eli sitä ruvetaan venyttämään ja vanuttamaan.

Arvoisa puhemies! Näihin EVM-sääntömuutoksiin sisältyy tämä hätätilamenettely, ja me olemme myös KD:na korostaneet sitä, että tämä vakausmekanismi, EVM, pitää säilyttää valtioiden välisenä järjestelynä ja keskeisenä päätöksentekotapana on jatkossakin oltava tuo jäsenmaiden yksimielisyys. Nyt kuitenkin tuossa hätätilamenettelyssä määräenemistöpäätöksenteolla on mahdollista, että Suomi joutuu kantamaan vastuuta hätärahoituksesta, jonka myöntämistä se on itse vastustanut, vaikka sinällänsä Suomen rahoitusvastuuta ei olisikaan mahdollista kasvattaa yli tuon EVM-sopimuksen enimmäismäärän. Enimmäismäärän ylittävä vastuu edellyttää Suomen suostumusta, minkä tietysti sitten poliittinen paine saattaa laukaista, vaikka se ei olisi taloudellisesti viisasta.

Toinen sellainen asia, mikä tässä EVM-sääntömuutoksessa on syytä myös ymmärtää, on se, että näillä ERVV-tukien siirroilla, jos niitä tehdään, on vaikutus Suomen Kreikka-vakuuksiin. Tämän asian aiemmissa käsittelyvaiheissa valtiovarainministeriöstä pyydytyssä lisäselvityksessä todetaan, että mikäli keskustelut ERVV-tukien siirtämisestä alkaisivat, ”samassa yhteydessä arvioitaisiin eri toteutusvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia Suomen Kreikka-lainan vakuusjärjestelyyn. Jos siirto toteutettaisiin, vakuusjärjestelyn voimassaolo edellyttäisi kreikkalaisten pankkien kanssa sovittua järjestelyä koskevien sopimusten neuvottelua uudelleen”. Eli vaikka näihin Suomen vastuisiin kohdistuvia muutoksia rajaavat sopimusmääräyksen kirjaukset vastuiden rajaamisesta ja lisäpääomaosuuden pienentämisestä ERVV-lainojen takaisinmaksujen myötä, niin on moitittavaa, että näitä vaikutuksia Suomen vakuusjärjestelyihin ei ole selvitetty etukäteen. Meillä pitäisi olla jonkunlainen käsitys siitä, mitä sitten, jos tämä skenaario kuitenkin toteutuu ja jos jälleen kerran käy niin, että se poliittinen paine muodostuu suureksi. Näitten ERVV-tukien siirtäminen edellyttää yksimielisyyttä, mutta aivan samalla tavalla kuin on nähty elpymisrahastopäätöksessä, voi poliittinen paine muodostua niin suureksi, että sitten kuitenkin yksin ei sen muutoksen vastustajaksi kenestäkään ole. Kristillisdemokraatit katsovat, että tämän skenaarion taloudelliset vaikutukset olisi valtiovarainministeriössä pitänyt ehdottomasti selvittää.

Arvoisa puhemies! Vielä kolmantena asiana nostan tämän EVM-sääntömuutoksen kohdalta esille sen, että tässä yhteydessä on haluttu muistuttaa, että kun puhutaan Suomen eduskunnan budjettisuvereniteetista — vaikka siihen nyt tässä tapauksessa ei olla sinällänsä koskemassa, mutta meillä kuitenkin mahdollistetaan mekanismeja, jotka voivat lisätä teoriassa sitä Suomen vastuuta — niin se ei ole pelkästään tällaista teoreettista tarkastelua, vaan todellakin on huomioitava se, että Suomen valtiontalouden takausten suhde kokonaistuotantoon on EU-maiden korkein, ja meidän täällä eduskunnassa on huolehdittava siitä, että vastuut eivät kasva tavalla, joka voisi sitten vaarantaa Suomen valtion mahdollisuudet vastata niistä velvoitteista, joita meillä perustuslain mukaan on omille kansalaisille. Siinä

Punkt i protokollet PR 125/2021 rd

mielessä täytyy muistaa se, että tämä kokonaisuus on monimutkainen. Tässä ehkä voisi sanoa, että keskeisin asia on se, että EVM:n painopiste tulee nyt siis siirtymään euromaiden rahoittamisesta yhä selkeämmin pankkikriisin instrumentiksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

19.01 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on todella tärkeä asia, ja onkin valitettavaa, että sali on näin tyhjä eikä hallituspuolueiden edustajia ole paikalla yhtään puhemiestä lukuun ottamatta.

Arvoisa puhemies! Myös perussuomalaisten valiokuntaryhmä valtiovarainvaliokunnassa jätti vastalauseen, jossa esitämme, että tämä sopimus, joka sisältyy tähän hallituksen esitykseen, hylätään ja lisäksi tämä lakiesitys hylätään. Eli sellaiset esitykset tulemme tekemään toisessa käsittelyssä ja samalla esitämme kolme lausumaa. Ne ovat toisen käsittelyn asioita.

Tämän asian kiirehtiminen on aika käsittämätöntä tässä tilanteessa. Viime vaalikaudella, kun pankkiunionia valmisteltiin, jäi hyvin voimakkaasti mieleeni valtiovarainvaliokunnassa Suomen linjana, että ensin täytyy euroalueen pankkien tilanne olla tehokkaasti läpivalaistua, niin ettei meillä ole niitä piilossa olevia riskejä. Eli niitä stressitestejä tehtiin, ja tunnettua on, että Välimeren maissa lukuisat pankit eivät stresseissä pärjää vaan ovat olleet ja olivat silloin kolme neljä vuotta sitten kelvottomassa kunnossa. Nyt on eletty vajaa kaksi vuotta tätä korona-aikaa, ja tällä hetkellä on oletettavissa, että noiden pankkien tilanne ei ole pääosin parantunut vaan riskit ovat saattaneet kasvaa, eikä niitä ole lähellekään riittävästi selvitetty. Kuitenkin tässä mennään askel, ehkä toinenkin yhteisvastuun ja pankkiunionin syventämisen tielle.

Meidän vastalauseessamme todetaan: ”Useassa asiantuntijalausunnossa kerrottiin, kuinka esitys on hyväksyttävissä, sillä varautumisjärjestelyn käyttö on hyvin epätodennäköistä. Syyksi mainittiin pankkien riskienhallinta, pankkivalvonnan tehostuminen ja kriisinratkaisukehikko. Lisäksi valtioiden velkaisuuteen liittyvät riskit ovat vähentyneet Euroopan keskuspankin rahapoliittisen tuen myötä, mikä on vähentänyt myös pankkien riskejä.” Tämä siis kertoo sen, että meidän vastuullamme on näiden maiden velkakestävyyttä. Väitetään niin, että sitä on parannettu Euroopan keskuspankin toimesta. Se on tapahtunut tässä koronan aikana vähän samalla periaatteella kuin meillä on pidetty ihan perustellusti yrityksiä pystyssä koronan kiusaaman taloustilanteen aikana, mutta Etelä-Euroopassa se on tapahtunut Euroopan keskuspankin toimesta, ja meidän vastuu on siellä se vajaa 2 prosenttia siitä, ja se vastuuhan on kasvanut sitten aivan hurjiin lukemiin. Nyt tässä tilanteessa, tietämättä, mikä on italialaisten ja muiden eurooppalaisten suurten ja pienempien pankkien taloudellinen tilanne, hallitus on hyväksymässä tällaisen paketin. Mielestäni se on erittäin suuri riski.

Vetoankin kaikkiin kansanedustajiin: Tutustukaa tähän asiaan ja miettikää, onko todella oikein, että me otamme Suomen kansan piikkiin tällaisen paketin, jonka osalta saattaa hyvinkin pian olla realistista, että tälle järjestelmälle laukeavat suuret maksut. Pankkien omistajien omaisuudet käytetään ensin ja sen jälkeen sijaintivaltion, mutta kun tiedämme näiden kunnan, niin sen jälkeen se on meidän vastuulla, ja tälle tielle ei missään tapauksessa tänä päivänä pitäisi mennä. Tämä esitys on syytä hylätä.

Punkt i protokollet PR 125/2021 rd

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, olkaa hyvä.

19.07 Jari Koskela ps: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitysten 99 ja 100 on tarkoitus muodostaa sellainen kokonaisuus, joka jouduttaa pankkiunionin kehittämistä ja parantaa näin kenties EVM:n toimintakykyä vastata erityisesti pankkikriiseihin. EVM on siis siirtymässä yhä enemmän välineeksi hoitamaan pankkikriisejä. Se on kytkettynä yhä tiiviimmin EU:n finanssipoliittiseen rakenteeseen. Pankkeja turvataan tilanteissa, joissa pankkien omat kriisinratkaisurahastot eivät ole riittäviä. Tämä johtaa siihen, että EVM:stä vähitellen tehdään valuuttarahasto. EVM:n toimintaa laajennetaan valtioiden luottotajasta pala palalta pankkien pelastajaksi, uudistusvalvojaksi. Kaiken lisäksi päätöksenteko on muuttumassa yksimielisyysvaatimuksesta määränemmistöpäätöksiksi. Samalla EVM:n rooli tulee korostumaan, ja näin EVM itsenäistyy EU-valtioista ja -komissiosta.

Suomen vastuista esitetään, että ne eivät kasvaisi — siis ideaalitilanteessa. Kuitenkin on jo tiedossa, että aivan varmasti tulee uusia kriisejä. Mittavissa kriiseissä kriisinratkaisurahastot eivät tule olemaan riittäviä, eli vastuumme tulevat näissä tilanteissa myöskin kasvamaan. Keskustelu voidaan siirtää solidaarisuuteen. Siitähän tässä on pitkälti myös kysymys.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijat ovat todenneet, että tämänkaltaiset toimet olisivat kannatettavia siinä tilanteessa, kun pankkijärjestelmät eri maissa olisivat samalla viivalla eli olisivat vertailukelpoisia, mutta maat ja pankit eivät ole yhteismitallisia. Suomen joutuminen maksumieheksi jonkun kreikkalaisen tai italialaisen pankin pelastamiseksi käy päivä päivältä todennäköisemmäksi. Menemme nyt taas yhä syvemmälle sellaiseen integraatioon, mihinkä Suomen kansa ei ole koskaan ollut valmis eikä ole nytkään.

Se, että näitä toimenpiteitä nyt nopeutetaan vielä kahdella vuodella, kertoo vahvasti siitä, että riskejä on jo ollut nähtävissä. Muutenhan tätä keskustelua ei olisi tarpeellista edes käydä. On väistämätön tosiasia, että viime kädessä pankit ja valtiot ovat sidoksissa toisiinsa velkakirjaomistustensa kautta. Kysymys kuuluukin, onko millään mittaristolla varmistettavissa, että autettavat maat olisivat velkakestäviä, ja samalla, mitenkä voidaan varmistaa niiden takaisinmaksukyky. Vastausta voi olla vaikea löytää näihin kysymyksiin.

Arvoisa puhemies! Eikö ole järjetöntä, että taas me lähdemme mukaan pelastamaan Etelä-Euroopan maiden pankkeja? Eikö olisi kohtuullista, että maat, jotka ovat suhteessa keskenään, myös sopisivat ongelmat keskenään? On hyvä muistuttaa myös, että luottoluokitaja Fitch on varoittanut Suomen velkaantumisesta. Velkataakka on suurempi kuin saman luottoluokituksen saaneiden maiden mediaani. Luottoluokituksen lasku tulisi näkymään myös tulevaisuudessa valtionlainojen korkojen nousuna, eli meillä on tarpeeksi huolia ihan täällä omallakin tontilla.

Perussopimuksia ja säädöksiä on EU:ssa rikottu jo yli sadassa kohtaa. Voiko kukaan tässä salissa uskoa, että ne jatkossakaan olisivat toimivia? Tässä salissa tuntuu elävän sellainen henki, että meidän tehtävänämme on olla kokoamme suurempi — siis yhteisessä taakanjaossa.

Arvoisa puhemies! Monttu on jo kaivettu. Se, että EVM:ää siirretään pankkien lopulliseksi maksajaksi, ei lopputulosta tule muuttamaan. Tällä ostetaan konkreettisesti vain aikaa. Ongelmana on, että tämänkaltaisilla toimenpiteillä paikataan vuotavaa venettä uusilla paikoilla, kunnes lopulta paatti uppoaa sinne monttuun. Toivon kuitenkin, että näin ei meille tulisi käymään. — Kiitoksia.

Punkt i protokollet PR 125/2021 rd

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

19.12 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä näinkin tärkeä asia kuin hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan vakaushäiriömekanismista tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi, ja tässä nyt kun olen kuunnellut edustaja Essayahin puheen ja erittäin hyvän edustaja Kankaanniemen puheen ja kun varsinkin tuo edustaja Koskelan viimeinen puheenvuoro oli niin jätävä, niin minä esitän asian pöytäamissa 9.11. päivällä pidettävään istuntoon, niin että saataisiin tänne hallituksen puoleltakin edes joitakin ihmisiä kuuntelemaan näin vakavaa asiaa, mitä nämä edustajat tässä ympärilläni kertovat. — Kiitoksia.

Förste vice talman Antti Rinne: Efter det här förslaget avbryts plenum av tekniska skäl. Plenum fortsätter klockan 19.45.

Riksdagen avbröt plenum klockan 19.14.

Riksdagen fortsatte plenum klockan 19.50.

Förste vice talman Antti Rinne: Nu fortsätter plenum som avbröts klockan 19.14 och behandlingen av ärende 12.

Ledamot Kankaanniemi, varsågod.

19.50 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa puhemies! Käytin tuossa aikaisemmin puheenvuoron ja olisin todella toivonut, että myös valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja olisi ollut esittelemässä tämän erittäin tärkeän, historiallisen ja kauaskantoisen mietinnön, asian, joka siihen sisältyy. Valiokunnan mietinnössä on paljon sellaisia kohtia, jotka olisi ollut tarpeen selvittää eduskunnalle, mutta näin nyt ei tapahtunut.

Lisäksi täällä oli paikalla tuossa puoli tuntia sitten vain viisi edustajaa puhemiehen lisäksi. Hallituspuolueet olivat täysin poissa ministereistä puhumattakaan. [Timo Heinonen: Ohhoh!] Näin tärkeän asian käsittely todellakin on sellainen, että se pitää tehdä valoisaan aikaan — mikäli loka—marraskuulla valoisia päiviä on — ja joka tapauksessa sellaiseen aikaan, että edustajilla on mahdollisuus osallistua asian käsittelyyn. Ja kun näin on, niin pidän erittäin perusteltuna sitä, että edustaja Mäenpää teki esityksen pöydällepanosta ensi lomaviikon jälkeiseen ajankohtaan.

Herra puhemies! Kannatan sitä esitystä ja toivon, että silloin sitten on sali mahdollisimman täynnä, ministereitä paikalla ja myös valiokunnan puheenjohtaja esittelemässä asian.

Förste vice talman Antti Rinne: Ärendet bordläggs alltså.

Om debatten nu fortsätter, fortsätter den endast gällande bordläggningen. Finns det förslag gällande tidpunkt för bordläggningen? — Ledamot Könttä.

Joonas Könttä cent: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Esitän asian pöydälle huomenna pidettävään toiseen täysistuntoon.

Punkt i protokollet PR 125/2021 rd

Hannu Hoskonen cent: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Köntän tekemää esitystä.

Förste vice talman Antti Rinne: Finns det fler förslag gällande tidpunkt för bordläggningen?

Debatten om tidpunkt för bordläggningen är nu avslutad. Behandlingen av ärendet avbryts. Omröstningarna gällande bordläggning av ärendet verkställs i morgon.

Riksdagen avbröt den allmänna debatten och behandlingen av ärendet.